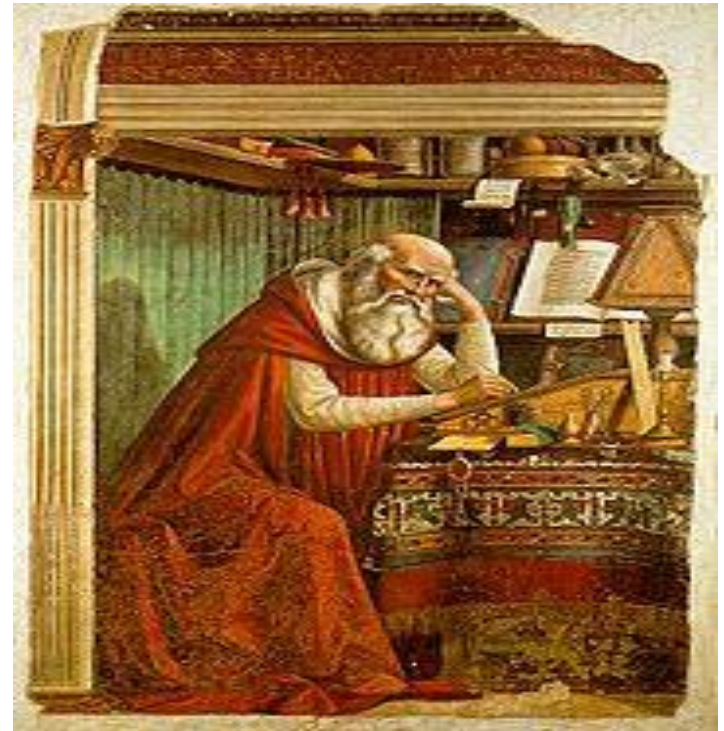

“TRADUTTORE TRADITORE”

Sfântul Ieronim
patronul spiritual al
traducătorilor

- Operele derivate (*traducerile*): drepturi morale și patrimoniale.
- Caractererele juridice ale dreptului de autor:
  - *teritorialitatea*,
  - *tratamentul național*,
  - *reciprocitatea*.
- Portabilitatea conținuturilor în spațiul comunitar versus geoblocare.
- Jurisprudență - dreptul de autor pentru operele derivate (*traduceri*).

- Dreptul de autor – Studiul DG Translation

Scurtă prezentare a studiului DGT:

Plasarea legislației clasice,
internațională și *comunitară*, din
domeniul dreptului de autor în contextul
progreselor tehnologice ce generează
traduceri, prin traducerea automată
(Machine translation; Memory
translation) - drepturi pentru baze de
date ce conțin terminologii, opere
originale și traducерile acestora).

Principalele axe ale studiului DGT

Documentele Sursă (opera originală)	Operele derivate	BAZELE DE DATE CE CONȚIN TRADUCERI
Dreptul de autor protejează operele originale? Cum influențează dreptul asupra traducerii lor ?	Sunt operele derivate – <i>traducerile</i> – protejate de dreptul de autor? În ce mod ?	Sunt protejate bazele de date ce conțin opere originale și opere derivate (traduceri) ?

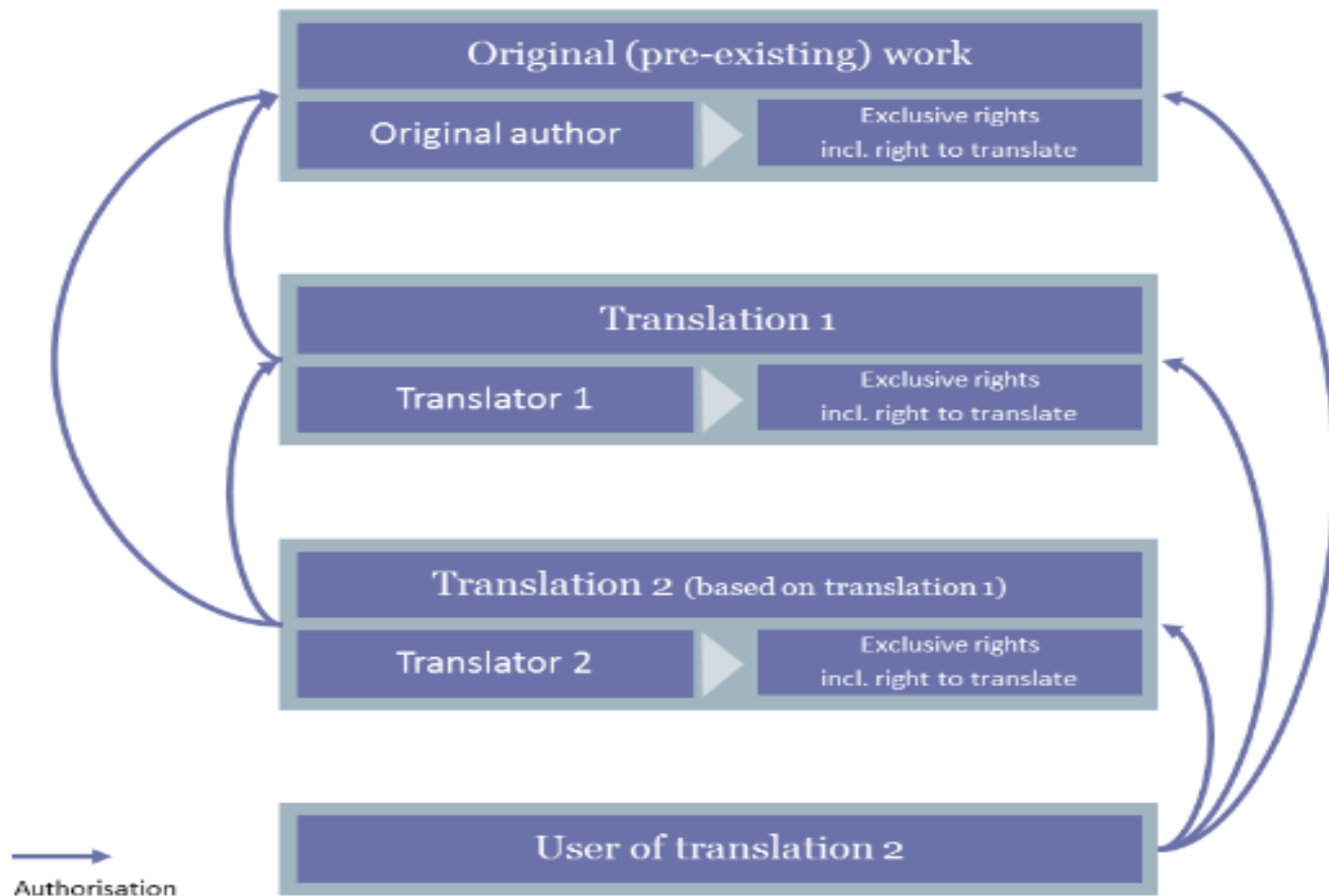
- Abordarea “**upstream**” din studiul DGT:

Protejarea operelor originale create în
limba sursă – prin traducere (*opere
derivate*),

în **limba țintă**,

cu ajutorul procedeeelor
asistate/MT/bazelor de date –
pentru a genera o nouă operă.

Dreptul de autor
pentru traduceri
este în permanență indisolubil
legat de
dreptul de autor
al operei originale

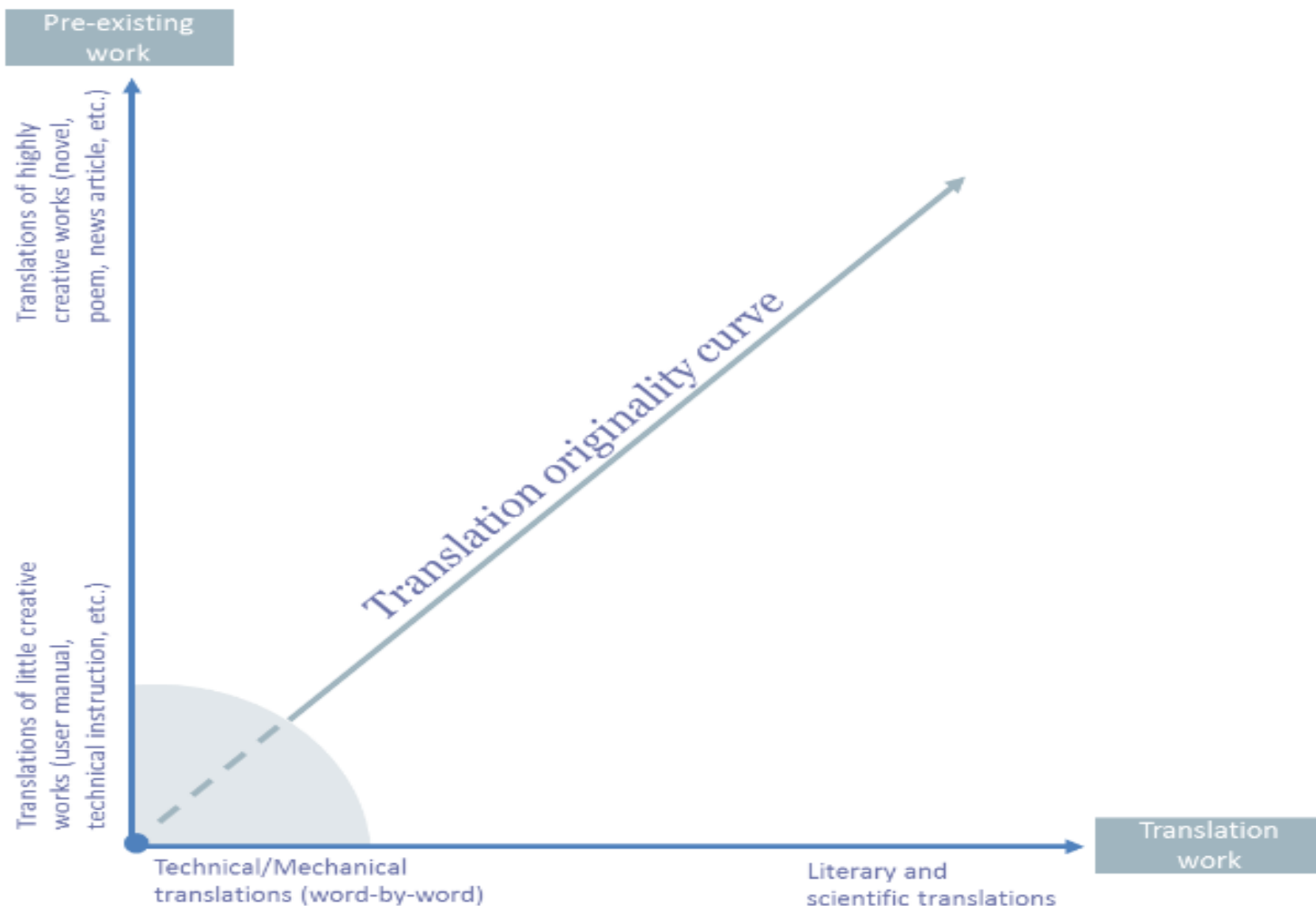

Abordarea “*downstream*” din studiul DGT:

- Cadrul legislativ care protejează drepturile de proprietate intelectuală pentru traduceri, inclusiv a traducerilor asistate, “*machine translations*”.
- Diferențele dintre traduceri (caracterul original prin re-crearea operei originale) și alte opere derivate, ex. antologii, *adaptări*, *compilații etc.*
- O analiza a traducerilor cu accent pe respectarea criteriului “originalității”,
- Traducerile – o amenințare la adresa operelor originale.

Romanian Translation Forum 2016

**Legislația internațională și
legislația comunitară
din domeniul
protecției dreptului de autor**

Legislație internațională:

Convenția de la Berna pentru protejarea operelor literare și artistice din 1886, administrată de WIPO (World Intellectual Property Organization) – statele semnatare recunosc pe bază de reciprocitate dreptul de autor aplicat cetățenilor în baza aplicării principiului “tratamentului național”, **face referire explicită la protejarea traducerilor operelor literare și artistice și la protejarea bazelor de date.**

Convenția Universală a Dreptului de Autor (1952, reviz. 1971)– administrată de UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) - **punte între statele semnatare ale Convenției de la Berna și statele neseemnatare cu privire la dreptul exclusiv al autorului de autoriza traducerea operei sale,**

Acordul TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) 1994, administrat de WTO (World Trade Org.) **a introdus dreptul de proprietate intelectuală în sistemul internațional de comerț pentru a uniformiza legislația la nivel mondial. A inclus programele de calculator și bazele de date în categoria de protecție aplicată operelor literare și artistice.**

Tratatul Mondial pentru Dreptul de Autor 1996 administrat de WIPO include măsuri de protecție pentru programele de calculator, bazele de date și noi proceduri tehnologice pentru a permite aplicarea de sancțiuni la nivel mondial în cazul nerespectării dreptului de proprietate intelectuală.

Legislație comunitară:

Pentru armonizarea națională a legislației dreptului de autor și cea a bazelor de date, în Statele Memebre au fost adoptate:

- **“Directiva Bazelor de date”** sau Directiva 96/9/CE protejează drepturile creatorilor de baze de date și conținutul acestor baze de date cu privire la selectarea/aranjarea conținutului în cadrul bazelor de date,
- **"InfoSoc Directive"** sau "Directiva 2001/29/CE“(în curs de modernizare pentru adaptare la piața unică pentru drepturi de proprietate intelectuală - (COM (2011)287) final - și piata unică digitală) vizează protejarea dreptului de autor cu privire la drepturile patrimoniale de autor în contextul “Societății informaționale”,
- **"Directiva privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală/Directiva 2004/48/CE ”**–implementează acordul TRIPS la nivel UE prin sancționarea proporționată și echivalentă în SM a **contrafacerilor**,
- **Directiva 2006/115/EC** / Directiva ref la închiriere și împrumut și drepturi conexe în drept de proprietate intelectuală – vizează **consolidarea în SM a dreptului exclusiv de a autoriza/ a interzice închirierea și împrumutul operelor purtătoare de drept de autor**,
- **Directiva privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe Directiva 2006/116/CE** –armonizarea în SM a termenului de protecție drept de autor (70 ani)și drepturile conexe (50 ani), **Comunic Comisiei copyright in DSM COM(2016) 592 final**
- **Directiva 2009/24/CE** privind protecția juridică a programelor pentru calculator armonizarea normelor de protecție a programelor de calculator ca opere literare în piața unică.
- **DIRECTIVA 2012/28/UE** privind anumite utilizări permise ale operelor orfane.

DREPTUL DE AUTOR PENTRU OPERELE DERIVATE

- DREPTUL MORAL SPECIFIC
- DREPTUL PATRIMONIAL SPECIFIC

Dreptul de autor pentru operele derivate – traduceri:

- Dreptul autorului unei opere originale de a autoriza traducerea acesteia – primul drept recunoscut de Convenția de la Berna din 1886.
- În secolul al XIX-lea, a fost importantă reglementarea dreptului la traducere în contextul dreptului internațional de autor, pentru a permite circulația transfrontieră a culturii și științei.

Conventia de la Berna pentru protectia operelor literare si artistice din 9 septembrie 1886 cu completarile ulterioare

*“Sunt protejate ca opere originale, fără a prejudicia drepturile autorului operei originale, **traducerile**, adaptarile, aranjamentele muzicale si alte transformari ale unei opere literare sau artistice.”*

<p>Dreptul moral de autor pentru opera originală</p>	<p>Dreptul de autor pentru opera derivată – traducerea este indisolubil legal de opera pre-existentă, originală de la care pleacă</p>
<p>Dreptul de divulgare</p>	<p>Dreptul de divulgare a traducerii – orice diseminare a traducerii impune acordul prealabil al autorului/autorilor traducerii</p>
<p>Dreptul la nume</p>	<p>Dreptul la nume (titlul lucrării traduse)</p>
<p>Dreptul de paternitate</p>	<p>DREPTUL DE PATERNITATE CU PRIVIRE LA TRADUCERE – se va menționa numele autorului/autorilor traducerii în orice reproducere a textului tradus de acesta.</p> <p>Dreptul de paternitate asupra traducerii nu este unul exclusiv în sensul că:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se limitează la o varianta de traducere a unei opere originale; nu poate îngreuna dreptul autorului de a autoriza traducerea operei sale de alți traducători.
<p>Dreptul la respectarea integrității operei</p> <p>Dreptul de retractare se află sub rezerva obligațiilor contractuale cu editurile/distribuitorii.</p>	<p>Dreptul de autor al operei originale este protejat de traducerile de slabă calitate care pot afecta integritatea operei și prestigiul autorului.</p> <p>Exemple:Franta –Codul de bune practici pentru traducerea operelor literare.Marea Britanie –traducerile de slabă calitate nu îndreptățesc autorul operei originale la protejarea prin lege a drepturilor sale morale. Convenția de la Berna nu face precizări cu privire la traducerile de proastă calitate și de aceea, legea britanică nu consideră că autorul operei originale este lezat în drepturile sale morale de astfel de traduceri. (P.114) Dreptul de retractare nu poate fi exercitat de traducător în mod independent de autor.</p>

Romanian Translation Forum 2016

DREPTUL PATRIMONIAL DE AUTOR

Legea nr. 8/1996

ART. 13

Utilizarea unei opere dă naștere la drepturi patrimoniale, distincte și exclusive, ale autorului de a autoriza sau de a interzice:

- a) *reproducerea operei;*
- b) *distribuirea operei;*
- c) *importul în vederea comercializării pe piața internă a copiilor realizate, cu consimțământul autorului, după operă;*
- d) *închirierea operei;*
- e) *împrumutul operei;*
- f) *comunicarea publică, direct sau indirect a operei, prin orice mijloace, inclusiv prin punerea operei la dispoziția publicului, astfel încât să poată fi accesată în orice loc și în orice moment ales, în mod individual, de către public;*
- g) *radiodifuzarea operei;*
- h) *retransmiterea prin cablu a operei;*
- i) **realizarea de opere derivate.**

Termenul « OPERĂ DERIVATĂ » în legislația dreptului de autor din :

<p>Belgia</p> 	<p>Franța</p> 	<p>Germania</p> 	<p>Marea Britanie</p>
<p>Legea dreptului de autor nu face referire la conceptul de operă derivată . Acesta este folosit în înțelesul Convenției de la Berna. Termenul de « opere compozite » din legislația belgiană vizează actul prin care este creată o operă care pornește de la opere pre-existente.</p>	<p>Codul francez pentru proprietate intelectuală recunoaște dreptul de autor pentru operele derivate cu condiția respectării drepturilor morale și patrimoniale ale autorului/autorilor operei originale.</p>	<p>Legislația germană nu conține referiri la termenul opere derivate. Dar adaptările și transformările aduse unor opere pre-existente se supun dobândirii a priori a consimțământului deținătorului de drepturi de autor.</p>	<p>Legislația britanică nu conține referiri la termenul opere derivate. Conceptul de « adaptare » din dreptul de proprietate intelectuală menționează traduceri (opere literare, programe IT, baze de date) ca fiind variante ale operei pre-existente.</p>

Exemple de **sanțiuni pentru infracțiuni săvârșite cu intenție în domeniul dreptului de autor:**

Belgia 	Franța 	Germania 	Marea Britanie
<p>Închisoare de la 3 luni la 3 ani și/sau amendă până la 600.000 Euro.</p>	<p>Închisoare până la 3 ani și/sau amendă până la 600.000 Euro.</p>	<p>Închisoare până la 3 ani și/sau amendă.</p>	<p>Reparațiile în materie de drept civil se aplică în paralel cu sancțiunile din domeniul penal, ce pot fi: amenzi cumulate cu închisoare de până la 10 ani.</p>

Dreptul moral/nepatrimonial/personal

	Belgia 	Franța 	Germa nia 	Marea Britanie
- prevazut de legislația națională	√	√	√	√
- drept personal, exclusiv al autorului de a decide divulgarea operei –inclusiv dreptul negativ	√	√	√	√
- drept de paternitate inclusiv aspectul - <i>inclusiv dreptul negativ</i>	√	√	√	√
-drept la respectarea integrității operei - inclusiv dreptul negativ	√ Inclusiv reputația autorului	√	√	√
-drept de retractare a operei –inclusiv dreptul negativ	√	√	√	√

Romania: jurisprudență opere derivate:

Traducerea romanelor:

VARAVA/BARABA - Decizia nr. 963 din 2 februarie 2007 I.C.C.J., **Secția civilă și de proprietate intelectuală**,

ȘOGUN - Decizia ÎCCJ 3414/2007, Dosar nr. 20979/2/2007, **Secția civilă și de proprietate intelectuală**,

„SEIN UND ZEIT” („FIINȚĂ ȘI TIMP”), Decizia nr. 3362 din 30 martie 2006 I.C.C.J., **Secția civilă și de proprietate intelectuală**.

Dreptul de autor ref. operele derivate caracterele juridice

- **teritorialitatea** (aplicarea legislației la nivel național),
- **tratamentul national** (aplicarea legislației naționale și cetățenilor străini),
- **reciprocitatea** (negarea aplicării legislației naționale cetățenilor străini din țări în care aceștia nu beneficiază de protecția dreptului de autor).

Noul context tehnologic si legislația clasică a dreptului de autor:

- Portabilitatea conținuturilor în spațiul comunitar și geoblocarea
- Bazele de date ce conțin opere originale și traduceri acestora în contextul Machine translation / memory translation – principiul neutralității platformei de comunicare (suport de hârtie, suport magnetic etc).

Romanian Translation Forum 2016

Vă mulțumesc !

Dr. Rodica Anghel